

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки

«До захисту допускаю»

завідувач кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної
підготовки, кандидат педагогічних наук, професор

_____ А. І. Душний «4» грудня 2024 р.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ІМІДЖУ МУЗИКАНТА-ІНСТРУМЕНТАЛІСТА

Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Магістерська робота
на здобуття освітньої кваліфікації – Вчитель музичного мистецтва,
викладач закладу фахової передвищої, вищої освіти

Автор роботи: Альфавіцький Орест Анатолійович _____

**Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
професор Душний Андрій Іванович _____**

Дрогобич, 2024

Захист кваліфікаційної магістерської роботи**«ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ІМІДЖУ
МУЗИКАНТА-ІНСТРУМЕНТАЛІСТА»**

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту: _____

_____	<u>Голова ДЕК</u>	_____	_____
дата		підпис	прізвище, ім'я

<u>Секретар ДЕК</u>	_____	_____
---------------------	-------	-------

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ	
У КЛАСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ	8
1.1. Дослідження проблематики у науковій літературі	8
1.2. Концепція іміджу в теорії виконавської майстерності	16
Розділ 2. ІМІДЖ ТА ЙОГО ФОРМОТВОРЧИЙ АСПЕКТ	26
2.1. Формування сценічного іміджу	26
2.2. Формування артистичного іміджу	33
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	49

АНОТАЦІЯ

Альфавіцький О. Формування творчого іміджу музиканта-інструменталіста.

У роботі розкривається процес формування творчого іміджу майбутнього вчителя музичного мистецтва у класі інструментальної підготовки. Проведено аналіз наукової літератури, розкрито розуміння іміджу в теорії виконавської майстерності, унаочнено формування сценічного та артистичного іміджу.

Доведено, вплив на імідж у процесі творчо-виконавської діяльності має комплекс формування виконавської майстерності музиканта, музичне мислення, сценічний образ, поведінка, соціальна комунікація, тощо.

SUMMARY

Alfavit'skyi O. Formation of the creative image of an instrumentalist musician.

The work reveals the process of forming the creative image of a future music teacher in an instrumental training class. An analysis of scientific literature was conducted, the understanding of image in the theory of performing arts was revealed, the formation of stage and artistic image was illustrated.

It has been proven that the image in the process of creative and performing activities is influenced by the complex of formation of the musician's performing skills, musical thinking, stage image, behavior, social communication, etc.

ВСТУП

Актуальність теми. Імідж та його значення у різній сфері побутування завжди є актуальним. Його створення, соціальне значення та постійна підтримка, постає запорукою успіху. Звичайно, найбільш розповсюджене побутування іміджу у шоу-бізнесі, політиці, бізнесі. Такими речами займаються менеджери та PR-кампанії.

Не винятком є створення іміджу і у навчальних інституціях із проєкцією на підтримку молодих творчих особистостей. У нашому значення – це музиканти-інструменталісти (майбутні вчителі музичного мистецтва). Формування мистецької комунікації, активної концертної діяльності та соціокультурної комунікації спричинили вибір теми магістерської роботи **«Формування творчого іміджу музиканта-інструменталіста»**.

Об’єкт дослідження – інструментальна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Предмет дослідження – творчий імідж музиканта-інструменталіста.

Мета дослідження – розглянути впливи на формування творчого іміджу музиканта-інструменталіста.

Завдання дослідження: *розкрити* розуміння іміджу з позиції наукового осмислення; *обґрунтувати* імідж у сфері теорії виконавської майстерності; *визначити* імідж у процесі сценічного та артистичного формування у класі інструментальної підготовки.

Методи дослідження: *аналітичний* – при вивченні наукової літератури; *ретроспективний* та *структурно-системний* при аналізі джерел; *теоретичний* – у вивченні концептуальних засад діяльності, що проявляються у взаємозв’язку музично-інструментальної підготовки, артистизму та загального іміджу майбутнього вчителя музичного мистецтва; *компаративний* – у співставленні засад творчого іміджу музиканта-інструменталіста з позицій індивідуальної траєкторії.

Наукова новизна полягає в узагальненому підході до формування іміджу студента-інструменталіста крізь призму його виконавського, сценічного та артистичного образного-творчого компоненту.

Практичне значення дослідження визначається тим, що дана праця може використовуватись з курсів «Методика викладання гри на (музичному інструменті за вибором)» та «Основний музичний інструмент (за вибором)», профіль (за вибором), а також стати основою для подальших поглиблених досліджень різних аспектів означеної теми.

Джерельну основу дослідження становлять:

- праці, які онаочнюють музикознавчі дослідження Н. Гребенюк [9], М. Давидова [11; 12; 13; 14; 15; 16; 17], О. Коменди [24], В. Москаленка [31], В. Самітова [37], А. Семешка [38], О. Сокола [39];
- дисертаційні дослідження М. Борисенко [5], В. Бурназової [6], О. Бурської [7], Жайворонок [20], О. Катрич [23], Л. Котової [27], П. Косенко [28], Ю. Юника [46];
- праці у яких розкривається сутність іміджу в мистецькій діяльності Т. Білик [3], А. Верешаки [8], В. Дячука [18], О. Козлової [25], М. Мозоренко [29], В. Олексенко [32], Т. Повалій [34], І. Размолодчикової [36], М. Сухолової [41], М. Ткаченко [42; 43], С. Точкової [44], Т. Ходот [45];
- розвідки дотичні до даної проблематики Т. Білецької [2], О. Білоус [4], І. Єргієва [19], В. Зайця [21], А. Зайцевої [22], Б. Кисляка [24].

Апробація дослідження відбулась шляхом оприлюднення головних положень дослідження на XVIII міжнародній науково-практичній конференції «Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX – XXI століть» (ДДПУ ім. І. Франка, 5 грудня 2024 року), щорічній звітній студентській науковій конференції, яка відбулась на факультеті початкової освіти та мистецтва у березні 2024 року та на засіданні

кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки
4 грудня 2024 року.

За підсумками магістерської роботи надруковано статтю:

1. **Альфавіцький О., Душний А.** Значення творчого іміджу у системі формування музиканта-інструменталіста. *Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX – XXI століть: зб. матер. та тез XVIII міжнар. наук.-практ. конф. (Дрогобич, 5 грудня 2024) / [Ред.-упоряд. А. Душний].* Дрогобич: Посвіт, 2024.

Структура магістерського дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів та підрозділів, висновків, списку використаної літератури (47 позиції, з них 1 – іноземною мовою). Загальний обсяг роботи 54 сторінки.

РОЗДІЛ 1.

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ

У КЛАСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

1.1. Дослідження проблематики у науковій літературі

Імідж – образ створений у контексті чогось (мистецтва, науки, соціального значення, тощо). Його формотворення відбувається у процесі поєднання раціонального та ірраціонального компонентів. Саме усвідомлення того для чого це потрібно постає ключовою фазою, а вважати бажане за дійсне – навіюванням та оманю.

Часто імідж порівнюють із брендом або чимось особливим, у процесі якого постає основна мета та концепція реалізації. Часто така сутність зустрічається у соціальній комунікації, популяризації значущості реципієнта або його вартості на тлі само ідентифікації та конкурентоспроможності в полікультурному просторі національного та світового значення.

Музичний імідж, або імідж музиканта постає формотворенням його особистісно-комунікативних факторів впливу на суспільство засобами виконавства, подачі музичного матеріалу, здатності його реалізувати в соціумі та вміння комунікувати в індустрії музичного мистецтва. Тут варто відзначити психологічний компонент, філософську складову, менеджерські здібності, комунікацію, стильову та жанрову приналежність, манеру та манерність презентації власного музичного продукту, здатність адаптації в соціумі щодо реалій певного часопростору, тощо.

Тематика іміджу, завжди викликала низку трактувань у сфері науково контексту. Тут варто наголосити на міждисциплінарному значення, яке розкриває філософія, культурологія, соціологія, педагогіка, політологія, мистецтвознавство, тощо. Тобто, від звичайного побуту (зовнішній вигляд, одяг, манера індивідуальної презентації, здатність до

творчої трансформації, реперутарна політика, концептуальність мистецької траєкторії, тощо) до соціальної градації.

Взаємопов'язані фактори індивідуального стилю та саме іміджу, постають спорідненими та водночас різними поняттями. У стильовому значенні – внутрішній світ індивідуума, його «Я-концепція» та здатність маневрувати у будь-якій ситуації. Імідж – це певна роль, яку людина втілює в житті, її манера комунікації та манерність до адаптації. Невід'ємним фактором постає образ та його наповненість у сфері певної діяльності що формує імідж, а сам імідж – у свою чергу постає формотворення стилю. Це і є комунікативна основа дослідницького феномену.

У трактуванні виконавського музикознавства, академіком М. Давидовим визначено «стильність гри, як критерій оцінювання виконавської майстерності музиканта» [14]. Саме стильність гри, його манера передачі музичної мови засоби виконавської виразності у семантичній єдності із художньо-образним мисленням та вміння спілкування з публікою крізь призму виконавської технології – постає закономірністю успіху музиканта, а відтак – іміджем певної виконавської школи.

Щодо стилю, це певний почерк у певному виді діяльності. У музичній сфері, по стилю можна оприділити фахову підготовку музиканта, виокремити його пріоритетні сторони, визначити стильові орієнтири притаманні власні певні особистості у сфері традиції та інновації. Стиль у музиці, характеризується певними виконавськими ремарками та особливостями інтерпретації у світлі певної епохи [39], як «явище широкого масштабу, яке охоплює сфери музично-мовного, естетичного, історичного, соціального, психо-комунікативного порядку» [26].

Стиль, як елемент самовираження у музичному мистецтві є під впливом зовнішніх факторів самовираження. Стиль як предмет наукового

осмислення у сфері музикознавства досліджує О. Катрич «Індивідуальний стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти)» [23], М. Борисенко «Жанр транскрипції в системі індивідуального композиторського стилю» [5]. Стиль, трактується як засіб самовираження композитора, інтерпретатора чи виконавця крізь призму музичної мови та концепції її художньо-образної передачі.

Відтак, імідж – це формотворення індивідууму в контексті певного середовища. Імідж у сфері музичного мистецтва, постає предметом визначення його як впливу на оточення засобами музики (музичного виконавства, музичної стилізації, музичної театралізації, тощо). Кожен індивідуум формує свій власний імідж у сфері соціальної значущості. Щодо мистецького середовища, тут індивідуалізація має вагоме значення, рейтинг, популярність, соціальну складову, приналежність. Це легко спостерігається у сфері естрадного мистецтва, виконавства, музично-театралізованого видовища, ротації у мас медійному середовищі, комунікація соціальної приналежності, статус, тощо. В Україні, імідж у музичному мистецтві став популярним з настанням Незалежності, та активно розвивався естрадному мистецтві. Сьогодні цей фактор помітний у всіх сферах побутування музичного виконавства.

Імідж, асоціюється із динамікою впливу на свідомість соціальних мас. Це проявляється у вчинках та способі впливу на психологічній основі (авторитетна думка, вислів, вірець, тощо). Така впливовість здатна як до піднесення так і маніпулятивних дій.

Наукове осмислення іміджу, та його значення і можливості розпочинається з середини ХХ століття. Його імплементують з іменем американця К. Боулдігна, який першим ввів це поняття в соціальну сферу. Він тлумачив значення іміджу як поведінку людини в соціумі, та її визначення у статусі та приналежності [47].

У реаліях сьогодення, імідж розглядається як «фактор успіху, в професійній діяльності як інструмент, який допомагає будувати відносини з оточуючими людьми, як елемент конкурентоспроможності ...» [42, 136]. М. Ткаченка, трактує імідж як «міждисциплінарного наукового дослідження» [43], який має можливість як прояву так і побутування у різновекторній площині інспірацій.

У сфері психологічної літератури, Т. Білик вважає що імідж має свій концептуальний ефект, який формується у свідомості людини та під дією емоційного компоненту може вливати на оточення [3]. Структуру та її поетапну реалізацію у сфері педагогічної складової формування іміджу педагога, досліджують О. Козлова, О. Гребенюк, Т. Волосюк [25]. М. Мазоренко у дослідженні іміджу як критерію розвитку індивідууму наголошує про те, що «імідж є не тільки продуктом, який виникає в процес спілкування, він є одним із засобів спілкування» [29].

У контексті формотворення іміджу сучасного педагога, В. Олексенко апелює до зовнішнього та внутрішнього якісного наповнення особистості, бо саме «цілеспрямований образ, покликаний здійснити певний психолого-педагогічний вплив на людину» [32, 260]. Така думка має значення, адже педагогічний імідж постає ключовим реципієнтом впливу на студента, його зовнішні та внутрішні фактори формування як музиканта у класі інструментальної (або вокальної чи хорової) підготовки. На практиці, такий вплив викладача відображений у наслідуванні його вчинків та діяльності студентами класу у професійному або соціально-комунікативному спектрі.

А. Ходот зазначає «творчий аспект конструювання феномену іміджу реалізується через створення себе, свого професійного образу або професійної Я-концепції» [45, 65]. Робота над собою у напрямку вдосконалення інструментально-виконавської майстерності, активізації художньо-образної сфери передачі музичного змісту, артистизм та спектр

театралізації емоційного піднесення та живого преосмислення музичної тканини крізь призму реалізації задуму композитра із певною власною інтерпретацією постає ключовим фактором формування індивідуального виконавського та сценічного іміджу, а відтак і образу майбутнього вчителя музичного мистецтва у класі інструментальної підготовки.

Імідж студента-інструменталіста, це широке поле діянь, яке стартує з перших кроків опанування грою на музичному інструменті, систематичної роботи над собою, накопичення знань, умінь та навичок, балансування між навчанням та вдосконаленням, грою та мистецтвом виконавської інтерпретації. Досвід інструментального виконавства формується протягом років, його практичне використання – запорука професійного опанування та роботи над власною психомотиваційною складовою.

На музику, її смак, уподобання, стильові та жанрові особливості мають впливи соціальні фактори. Адже, академічна виконавська традиція це високе мистецтво, яке формується роками, а здатність його акумулювати у буремності сьогодення – мистецтво бути затребуваним, а отже створити свій імідж та виконавський стиль впливу на слухача.

Звичайно, сучасні технології сприяють комунікації музиканта, його адаптації у соціокультурному мас медійному середовищі. Вміння себе представити публіці, через соціальні мережі, відео-контенти, ютюб-канали, радіо та теле-ефіри – це здатність менеджерського управління яке по суті стає домінуючою складовою самого іміджу як такого. Сформована особистість музиканта, це ще не весь успіх та популярність, а здатність стати затребуваним – мистецтво! Тут влучно висловлюється І. Размолотчинкова «імідж – соціальна проблема» [36], яка потребує феномен особистості із стійкістю характеру та жагою до реалізації поставленої мети.

Продукт музиканта-інструменталіста постає елементом впливу на соціокультурну індивідуалізацію. Тут, важливо наголосити на створення умов формування комунікації музично-естетичного та культурно-мистецького процесів сприйняття та адаптації у музичному просторі. Саме пропозиція реалізації музичного продукту музикантом-педагогом стане запорукою впливу на його імідж. Формування думки у суспільства через мотиваційну спроможність реалізації власного виконавського потенціалу, підкорення слухача харизмою та артистичною універсалізацією притаманною тільки тій людині, котра прагне затребуваності та створення самої себе і власного іміджу для себе, через свої ж дії та вчинки.

У контексті сказаного, влучно підкреслює такий факт М. Сухолова, щодо значення артистичності у формуванні іміджу як «інструментарію завоювання довіри аудиторії» [41, 112]. Саме довіра, вагома складова іміджу музиканта, адже коли ти викликаєш довіру і сам віриш у свої сили, тоді тобі довірятимуться інші. Коли музикант вірить у здатність оперування своїми емоціями, харизмою та виконавською майстерністю на сцені (слово, музика, рух, жест, манера подачі, харизматичність, тощо) і цей процес має успіх, значить такий музикант є затребуваний а його працю цінують, він постає носієм культурних цінностей власне академічної традиції (естрадна традиція, має дещо інше значення), він формує та шліфує свій імідж засобами формування власної індивідуальності та неповторності.

У такому вирії активних творчих дій, музикант-інструменталіст формує свій індивідуальний стиль, художню концепцію музичного твору, образно-художнє мислення та його реалізацію, манеру комунікації, зовнішній вигляд, поведінка на сцені, тощо сприяють формуванню певного образу музиканта аудиторією. Таке враження формує імідж «у

масовій свідомості, маючи характер стереотипу, емоційно забарвленого образу чого-небудь або кого-небудь» [3, 19].

Таку забарвленість створює сам музикант, крізь призму зовнішніх та внутрішніх факторів інструментально-виконавської діяльності. Тут потрібно розрізняти сценічний образ та сценічний імідж: «сценічний образ – це те що створює артист, сценічний імідж – це те що бачать глядачі ... сценічний образ – це інструмент який допомагає артисту створити на сцені бажаний ефект, сценічний імідж – результат сприйняття сценічного образу глядачами» [45, 66].

У публікації С. Точкової «Формування сценічного іміджу майбутнього артиста-вокаліста в процесі фахової діяльності» [44], дослідниця робить акцент на самоконтролі, саморегуляції, художньо-образній активізації, самопізнання, тощо. На таких підвалинах «базується розуміння власної унікальності та усвідомлення індивідуальних рис як основи неповторного стилю та іміджу майбутнього співака (*музиканта-інструменталіста – курсив О. А.*)» [44, 90].

У визначенні науковців: «імідж – це не маска, не прикрашення власного професійного образу ... а можливість передати інформацію про себе, свої переконання, ідеали, плани, діяння» [25]. Саме професійність, постає основою формування іміджу музиканта, його знання, досвід, самодостатність. Ключовим фактором є персоніфікація із чітко вираженими зовнішніми параметрами (одяг, зачіска, обличчя), особистими якостями (темперамент, характер) та індивідуальністю (розмова, манера спілкування, темброва окраска).

Науковиця А. Верешака, під сценічним іміджем «визначає образ, який створює артист на сцені, що безпосередньо впливає на цільову аудиторію, притому на рівні почуттів, звертаючись до емоційних настанов індивідуума» [8, 285].

Відтак, імідж майбутнього вчителя музичного мистецтва та особливості його формування у класі інструментальної підготовки мають ряд характерних особливостей: активізацію активного консенсуу іміджу із притаманною особливістю впливу на свідомість та емоційну складову слухачької аудиторії; мегафункціональність з проекцією максимальної зацікавленості слухачького контенту; мистецька комунікація у вміння зосереджувати увагу на своїй діяльності; динамічність щодо умов реалізації творчого іміджу, його перевтілення та ідентифікація в новому образі; адекватність сприйняття у відповідності іміджу щодо очікуваних результатів.

У контексті проведеного аналізу, постає слушна думка С. Точкової, щодо іміджу у широкому значенні, де у «широкому сенсі розуміють поширене уявлення про сукупність природних або спеціально сконструйованих властивостей об'єкта» [44, 87]. Імідж для музиканта-педагога, майбутнього музиканта-артиста є «природним втіленням його неповторної творчої індивідуальності, яка дає змогу глядачеві відрізнити його від інших виконавців» [44, 89]. Тому, саме імідж постає симбіозом поєднання різноманітних дій музиканта-інструменталіста на сцені, притаманних тільки йому, і тільки через його вмотивовану активізацію творчої основи.

Таким чином, імідж майбутнього вчителя музичного мистецтва із проекцією на інструментальну підготовку та його стиль – постають багатогранною палітрою розкриття його оригінальності, неповторності та унікальності. Завдяки музично-виражальному контенту формування виконавської майстерності, його семантиці та художній складовій, кожен музикант-інструменталіст постає носієм культурних цінностей та мистецької ідеології які і впливають та акумуляують створення власного сценічного іміджу.

1.2. Концепція іміджу в теорії виконавської майстерності

Виконавська майстерність – це вільне володіння інструментом і собою, що забезпечує інтонаційно-сміслову, інтерпритовану, одухотворену, емоційно яскраву, артистичну, співтворчу втілення музичного твору в реальному звучанні, включаючи весь комплекс слухомоторних і психофізіологічних даних, конкретних навичок та вмінь, прийомів і форм музично-ігрових рухів, постійно модифікуючих у процесі актуалізації творчої інтерпритації музичного твору [12, 227].

Відтак, постає питання визначення поняття інструментального виконання, яке у науковій інтерпретації визначається як: «спеціальність, у якій особистість може виявити себе найповніше, це фах, який вимагає участі всіх систем організму виконавця: нервової системи, інтелекту, емоцій та вольових зусиль, характеру, вміння спрямовувати себе в бажаному напрямі» [4].

За визначенням Н. Жайворонок: «музичне виконавство – це цілісне і відносно самостійне соціокультурне і художнє явище, оскільки є предметом соціальних потреб та інтересів.... музичне виконавство є цілісною системою, яку складають три великі частини (підсистеми): вокальне, інструментальне і вокально-інструментальне виконавство, кожна з яких має свої складові компоненти, що теж включають значну кількість елементів ... в системі музичного виконавства твори розглядаються як об'єкти художньо-творчої діяльності ...» [20, 17].

Відомо, кожне наукове поняття або термін несе пласт інформації, у якій узагальнено великий досвід виконавської, педагогічної, методичної практики та їх теоретичні обґрунтування. Саме тому, опанування виконавською технологією володіння музичним інструментом паралельно із засвоєнням понятійно-термінологічної системи дозволить активізувати розвиток професійного інтелекту музиканта-інструменталіста і створити міцну методологічну основу навчального процесу. Засвоєння цієї

термінології в курсі фахової методики з кожної спеціальності (інструментальної, ансамблевої, вокально-хорової, диригентської), сприятиме інтелектуалізації музично-виконавського інтерпретаторського мислення, а відтак формування стильового орієнтиру іміджу самого музиканта.

У контексті нашого дослідження, формування іміджу музиканта, тісно вплітається у його розуміння певної стратегічної сфери опанування термінологічною системою адаптації виконавської основи у професійній діяльності. Академік М. Давидов, пропонує у цьому сенсі значний обсяг понять і термінів, які активізують змістовно-образне, асоціативне, стильове, інтерпретаційне, технологічне, а також культурологічне мислення майбутніх музикантів. Вони моделюються наступним чином: артистизм; виконавське мислення; жанрово-стильове мислення; виконавські виражальні засоби; інтерпретаторське мислення; інструментальна специфіка; історія виконавства; робота над музичним твором; культурологічна платформа; виконавські школи; технологія виконавства [16].

Постає питання, яким чином спектр понятійного термінологічного наповнення та його визначення впливає на імідж музиканта-інструменталіста?

У сфері виховання музиканта-інструменталіста, ключова роль відводиться його психологічно-мисленнєвому компоненту, адже від думки залежить дія, від уяви – художнє бачення, а від мислення – цілісність формотворення. Саме така концепція постає ключовою у формуванні іміджу. Тому імідж музиканта формується підсвідомо з низки чинників, які впливають на його зовнішню модифікацію індивідуума. Артистична основа сценічного прояву виконавської подачі, повинна формуватися у думці заделегіть, із проекцією подальшого впливу на статус музиканта,

його соціально-значущу комунікацію та харизматично-творчу сатисфакцію.

Жанрово-стильові орієнтири, вибудовують наступну концепцію мисленнєвого компоненту у формуванні власного іміджу. Вони фокусують процеси притаманні музиканту із середини, задаючи параметри ззовні. Обравши жанровий орієнтир у стилі певного композитора чи епохи, трансформували його у соціокультурну приналежність та через адаптацію вміння трансформувати його слухачській аудиторії постає утвердженням іміджу самого музиканта-виконавця.

Сценічний імідж сприяє побаченому та захопленні почутому, адже через виконавські виражальні засоби музичної мови та гри на інструменті, музикант передає глибину музичної картини, і тим самим утверджує свій статус та власний виконавський імідж. Безумовно, вплив на музичне мислення через моделювання загальної концепції постає внутрішнє бачення загального звучання твору та його реалізації у процесі сценічного виступу.

Важливо наголосити на інтерпретаторському мисленні, яке має місце у загальній структурі іміджо-творення. Саме осмислення концепції музичного твору, його конструкція передачі засобами музичної виразності та глибина пізнання зі середини постає значущим елементом власної концепції інтерпретаторського розуміння музичного твору.

Специфічні особливості гри на певному інструменті створюють власну виконавську ідеологію. Відповідно кожен інструменталіст постає носієм певних традицій які закладені в середині процесу опанування та факту реалізації його виконавсько-інструментального потенціалу. Така традиційність є невідемним компонентом іміджо-творення та затребуваності у соціумі культурно надбання.

Історична фабула виконавства завжди мала статус та певне соціальне значення. Відтак, імідж як такий, був і залишається

пріоритетною основою. Саме історична еволюція виконавської концепції, популяризація та затребуваність загального культурно-вистецького надбання, його специфічно-конструктивних особливостей постає іміджем сфери впливу на свідомість людини.

Структура роботи над музичним твором, його смислення та спосіб реалізації засобами музичної виразності основа популяризації музично-інструментальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. Здатність до глобалізації навчального процесу опанування тонкощами гри на інструменті, осмислення миразових засобів, виконавських прийомів, динамічно-штрихової наповненості сприяють формуванню іміджу музиканта у процес його сценічного виступу. Захоплення його харизматичністю та образно-емоційним піднесенням – запорука вдалого виступу, а відтак і певних статусу іміджу на будь-якому етапі реалізації творчого потенціалу.

Культурологічна основа та розуміння виконавської технології із притаманною приналежністю до певної школи як і певного стильового чи жанрового співвідношення є невід'ємною складовою цілісного процесу. Технологія загального значення підсумкової реалізації мистецького проекту, має чітку та злагоджену систему адаптації та подачі напрацьованого матеріалу крізь призму сценічного виступу. Саме на сцені, ми підводимо певні підсумки проробленої роботи, і тим самим визначаємо пріоритети на майбутнє.

Методологічна основа концепції художньої техніки музиканта-інструменталіста передбачає розгляд в єдності і взаємодії двох її аспектів: рухово-фізіологічного та підтекстового. Художня техніка музиканта пов'язана з процесом осмисленого інтонування музичного змісту, на основі чого теоретичні основи формування виконавської майстерності складають широкий комплекс положень:

- Поєднання композиторського змісту та виконавської інтерпретаційної концепції з мисленнєвим компонентом в сфері музично-інструментального інтонаційного значення;
- Взаємоспівставлення напруги та співнапруги музичної виразовості та інструментальних інтонаційно-виражальних засобів (за М. Давидовим);
- Комплексний підхід до виконавсько-технічного вдосконалення: темп, ритм, динаміка, артикуляція;
- Поєднання логічної мікроструктурної складової твору з логічною послідовною «взаємодією ігрових рухів у виконавському відтворенні нотного тексту» [16];
- Слуховий рефлекс та моторика взаємодії ігрового апарату музиканта як пріоритет успіху музично-інструментальної діяльності;
- Взаємодія розуміння технічного осмислення з технічною домінантою від клавіатури або інструменту;
- Динамічно вербальність та її контрастоспіввідношення у фразуванні;
- Балансування понять «емоційний тонус виконавця» та «емоційний тонус реального звучання» [15];
- Співзначення змісту виконавського інтерпретаторського мислення із мисленнєвою комунікацією художнього задуму композитора;
- Художня техніка, як комплексний процес набуття, цілісність сприйняття та біофункціональність у системі виконавства;
- Культуротворення почуттів музиканта та взаємозалежність «емоційного та раціонального у виконавському процесі» [17].

Вплив на імідж музиканта-інструменталіста має традиційний спектр музичної виразності (лад, гармонія, метроритм, тембр тощо), які доповнюються двома виконавськими засобами – штриховою палітрою та спрямовуючим рухом ритмоодиниць мінімального масштабу. Вагомою є спроба спрямування музично-інструментального мистецтва на досягнення

максимально наближеного відтворення написаного тексту до логіки композиторського мислення.

Осмислення іміджу музиканта через виконавське мислення та пізнання його музично-виразових засобів, слухосприйняття й візуалізаційність включає певний комплекс визначень:

- Специфічна основа виконавського мислення із акцентом на загальну систему опанування технічною майстерністю та виразовими заобами виконання, процесом інтерпретаційного та образно-емоційного мислення, артистичною культурою та соціально-сценічною комунікацією;
- Ритмічно-динамічною інтонаційною компонентою як складовою системи «цілісного комплексу технологічних засобів логічного виконавського інтонування художньо-образного змісту музичного що є результатом узагальнення багаторічної та високорезультативної виконавської й педагогічної практики» [21, 100–101];
- Активізація виконавського слуху та його властивість у процесі музично-інструментального виконавства;
- Динамічна палітра у сфері розкриття художнього змісту музичного твору, вибудови логічної системи динамічного контрасту та візуалізації зовнішнього фактору засобами музично-виконавської виразності;
- Перебування у виконавському тонусі, який постає відображенням трансформаційного процесу емоційно-образного змісту твору та процесу його виконавської реалізації;
- Інтонаційна система відтворення структурної логічної послідовності мелодизму музичного твору;

- Співтворчість *композитор – виконавець* та його сутність у відтворенні логічної послідовності образного мислення, закладеного автором у концепцію самого музичного твору.

Формування творчої самостійності майбутнього музиканта-педагога у класі інструментальної підготовки повинні опиратись на глибокі знання психологічно-фізіологічних особливостей, які закладені в основу майстерності виконання музичного твору. Тим самим, студент повинен засвоїти й творчо переосмислити естетичні сторони музично-виконавського мистецтва. Отже, вагомим компонентом формування виконавської майстерності музиканта-інструменталіста у процесі створення власного іміджу постає психолого-фізіологічна характеристика слухо-моторних дієздатностей:

- орієнтування на інструменті за допомогою дотиково-орієнтованого зв'язку, координація слуху, чистота інтонування, тощо;
- контакт: з клавіатурою у інструменталістів – натиск, поштовх, удар; струнами; смичком; процесом диханням (у духовиків), тощо;
- технічна складова у відчутті спокою та свободи, контролю над власною технікою та її цілеспрямований потік у правильно-сфокусованому руслі;
- амплітуда подачі: щипок у бандуристів, вага руки у баяністів-акордеоністів, піаністів; гра смичком у струнників, тощо;
- формування руху руки (стрибок, техніка, легкість, мелодійність, гострота та ритмостійкість, тощо);
- координація рухів у взаємозв'язку та характеру відтворення музичного матеріалу у незалежності одна від одної.

Формування іміджу музиканта-інструменталіста через осмислення його виконавської вправності, постає ключовою фазою вдосконалення професійних музичних здібностей. У практичній діяльності його професійної приналежності, імідж стає основою його позиціонування як

майбутнього викладача музичного мистецтва із авторитетом у сфері педагогічної, виконавської, соціальної та комунікативної складової.

Основу іміджу зі сторони художнього аспекту інструментально-виконавської підготовки становить низка аргументованих положень [15, 187–226]:

- спрямовуючий рух (позиційність гри з відчуттям звуковисотної взаємозалежності);
- акцентуація (концентрація на певних опорних звуках, які окреслені автором, або втілені у стильовому співвідношенні);
- штрихова техніка (музично-виконавська дикція, спрямована на ефективність прочитання музичного твору);
- динаміка виконання (мелодична лінія, яка супроводжується досягненням кінцевої точки велення звуку зі специфікою динамічного варіювання);
- робота над мелодією (головний чинник цілісної художньої майстерності);
- культура почуттів (бере свій початок із раннього дитинства, й у зрілому віці перетворюється в здатність емоційно сприймати оточуючий світ, з почуттям заглиблюватись в образний світ музичних творів різних епох, стилів, характерів та форм);
- єдність емоційного та раціонального факторів виконавства (психотехнічний стан власних емоцій у процесі драматургії виконуваного твору);
- передумови формування творчої самостійності (інтерес, мотивація, працелюбність, здібності, наявність творчості тощо);
- домашня умова як фактор самовиховання (робота над собою із врахуванням вказів викладача й самовираження себе у музиці через інтерес самовдосконалення);

- рівень складності репертуару (поступове ускладнення художнього та технічного репертуару, умовно розподіливши його на певні ступені складності);
- принципи оцінювання інструментально-виконавського рівня (враховується колективний характер оцінювання, пропонується враховувати якість виконання за параметром: артистизм, інтерпритація, самостійність мислення, музикальність, зростання майстерності, складність програми, майстерність виконання)

Вагомого значення надається щодо формування іміджу майбутнього вчителя музичного мистецтва у класі інструментальної підготовки самому наставнику, міжособистісним стосункам у співтворчому тандемі *викладач – студент* [15, 17]. Побутує найбільш ефективна форма міжособистісного дієвого спілкування викладача і студента з метою формування індивідуальної траєкторії майбутнього фахівця музичного мистецтва із врахуванням двох факторів: індивідуальних властивостей студента; специфіки музично-інструментальної підготовки у формуванні майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Методологічну основу формування іміджу складає комплекс наступних методичних чинників: механізм цілеутворення *викладач – студент*; цільові установки на мотивацію формотворення; створення атмосфери взаємодовіри та прояву творчої креативності; правові і функціональні обов'язки учасників сумісної діяльності через самореалізацію та самоідентифікацію; мотивація, потреби, спонукання як чинник у взаємній обумовленості протікання творчого процесу; особливості музично-слухових уявлень у викладача та студента; рівні пізнання сутності інструментально-виконавської траєкторії у формуванні іміджу музиканта; індивідуалізація майбутнього вчителя музичного мистецтва крізь призму іміджіонізму в процесі інструментальної підготовки до публічного виступу.

На ефективність сумісної діяльності у спектрі формування іміджу музиканта-інструменталіста впливають наступні фактори: рівень спілкування та здатність до самовираження; жестикуляція; чутливість у дотику та м'язовому напруженні виконавського апарату; елемент запозичення; діалог у сфері музично-слухового співвідношення; рівень мисленнєвого компоненту; полеміальність диспуту творчого спілкування; психотехніка у протіканні творчого процесу та синтезації його мисленної складової; «інтродукція як засіб взаємопроникнення у внутрішні умови через музичну матерію та діалектика континуально-генетичного і понятійно-логічного факторів розумової діяльності» [17]; «індивідуально-особистісне в тотожності і контрасті» [37].

Таким чином, формування творчого іміджу у процесі музично-інструментальної підготовки процес тривалий але ефективний. Виконавська складова постає пріоритетною основою становлення професійного іміджу майбутнього вчителя музичного мистецтва, його надійною основою у педагогічній та творчо-виконавській діяльності.

Розділ 2.

ІМІДЖ ТА ЙОГО ФОРМОТВОРЧИЙ АСПЕКТ

2.1. Формування сценічного іміджу

Розуміння іміджу як реклами чогось, набуло певного значення у різних сферах побутування (реклама, політика, шоу-біз, тощо). Відтак, його трактують по-різному, із відображенням певного індивідууму чи предмету. Саме імідж, постає як візуалізація зовнішнього спостереження певного об'єкту з ідеальним співвідношенням у всіх значеннях або ідеального у пролонгації внутрішньої складової певного предмету, об'єкту, індивідууму. Інколи імідж заміняють словом образ, який вважається взірцем у певному виді діяння.

Імідж постає сферою дослідження іміджеології, як спектру певного бренду у соціокультурному ліяльності [34]. С. Точкова, робить акцент на іміджіологію як аспект розуміння іміджу у процесі сформованого цілісного уявлення про об'єкт, з метою діяльності у певній сфері [43].

У створенні сценічного іміджу, однією із ключових фаз формування індивідуума постає комфорт, сценічна впевненість, психологічна установка та ідилія мисленнєвої адаптації. Форманта іміджотворення музиканта-інструменталіста до сценічної діяльності проходить процес переосмислення його сценічного страху та засобів його подолання. Водночас, постає питання натхнення та особливості специфіки входження в художній образ виконуваного твору, бо сам він є ключовим ресурсом іміджотворення індивідууму педагога-музиканта в процесі сценічної діяльності. Психоемоційна стійкість та психорегуляція дає змогу передати слухачам художній образ виконуваного твору.

У соціальному житті, кожна людина створює свій особистий імідж. Така константа сприяє акцентуації на його складову, інтеграційному процесі у реалії побутування, тощо. Імідж по факту є пріоритетом людей

творчого спрямування мистецької сфери. А тому, «імідж для будь-якого артиста є природнім втіленням його неповторної творчої індивідуальності, яка дає змогу глядачеві відрізнити його серед інших виконавців» [44, 89].

Імідж музиканта-інструменталіста – це не тільки віртуозність, поведінка на сцені та здатність саморегуляції загально-творчого процесу. Тут варто звернутися до сценічного образу, як елементу професійного надбання музиканта-виконавця. Саме сценічний образ створюється спеціально, що виділяє музиканта-виконавця з поміж інших артистів. Тут приємливо наголосити на жестикуляцію, міміку, поставу та подачу матеріалу, інструмент та його акустичну приналежність, звукотембральне втілення художнього змісту твору, елементи театралізації та перфоменту, здатність тримати інтригу засобами динамічно-артикуляційного нарощування мікро- макро інтонаційних зворотів та кульмінаційних піднесень, тощо.

Розуміння сценічного іміджу можна трактувати із поняттям концертний номер, який є митевий і залежить від багатьох факторів впливу (установна, психологічний стан, спонтанність, настрій, впевненість у собі, технічні комбінації, артистичні візуалізації, тощо). Водночас, має значення і сценічний одяг та поведінка, елементарна акторська гра крізь призму образного піднесення та його загального спектру передачі. Ще одна складова іміджу музиканта-інструменталіста – гра під фонограму (-), також привелює можливість використання хореграфічної постановки, певного костюму та гриму, пластики музичного полотна та тіла, режисерський задум та звукотехнічне забезпечення, світло та специфічні ефекти візуалізації, тощо. Ключовим елементом у будь-якому значенні був та залишається художній образ. Саме він, який народжений в уяві музиканта постає основою його втілення у життя через виконавство та здатність інтерпретаційного самовираження.

У дослідженні С. Точкової ми констатуємо факт функціонування іміджу артиста-співака, який беззаперечно має ключове відношення до музиканта-інструменталіста [44, 89]:

- *візуального*, який проявляється у зовнішньому вигляді музиканта, його одязі, взутті, зачісці, манері поведінки, міміці та жестах, посмішці та щирості;
- *аудіального*, звучання голосу чи інструменту, прояв культури у спілкуванні з аудиторією слухача, спокійність та врівноваженість у мовному бар'єрі, комунікація на прилюдних виступах, освідченість у проголошенні промови, доповіді чи повідомлення, інтерв'ювання, здатність вести розмову як у живому спілкуванні так і по телефону;
- *контекстного*, коло інтересів, середовище спілкування, оточення;
- *родієвого*, де в пріоритеті репутація, поведінка, етика, тощо

Відтак, цілісність емоційно-оразного співвідношення у розкритті художнього змісту твору та задуму композитра постає мистецтвом виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва у класі інструментальної підготовки.

Слушною постає думка Є. Проворової для іміджу співака, яка базується на «процесі фахової підготовки майбутнього співака ... щодо значення міждисциплінарної та міжпредметної інтеграції, застосування принципів якої під час вивчення вокальних творів дає змогу різнобічно їх опанувати» [35, 241].

У нашому значенні, становлення та активізація творчого потенціалу музиканта-інструменталіста постає з моделювання його індивідуума в класі інструментальної підготовки із проекцією на «Методику творчого розвитку вчителя музичного мистецтва», «Музичну психологію», «Музичне педагогіку» та «Філософію музики» як елемент міжпредметності та розширення горизонту взаємозалежності та

взаємопов'язансті загального процесу навчання та виховання із акцентом саме на імідж майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Таким чином, сценічний імідж музиканта-інструменталіста покликаний відображати сценічний образ, сформований відповідною командою, вмотивованих особистостей у пролонгації майбутнього викладача музичного мистецтва з метою розвитку його індивідуально-перспективних виконавських здібностей.

Сценічний імідж має низку відповідних характеристик.

- формування бачення певного індивідуума у свідомості соціальних мас як цілісний образ без додаткової напруги в соціумі;
- імідж має властивість видозміни, і тим самим може бути не стабільним, тому варто бути реалістом і конкретизувати фкти на певний період із певними досягненнями..

Тому, імідж музиканта-інструменталіста повинен бути «прагматичним, створюватися для вирішення певного завдання, мати значний емоційний компонент і бути варіативним, мати здатність змінюватися залежно від очікувань цільової аудиторії» [8, 285].

У процесі формування сценічного іміджу, варто погодити внутрішні структурні складові уявлення людини, так як від цього постає залежність подальшої поведінки індивідуума, і саме враження що він регламентує. Тут варто обґрунтувати всі сторони самого іміджу, та скласти внутрішнє бачення носія про себе. Іншими словами, процес «Я-концепції» стає визначальним каталізатором індивідуальності музиканта-інструменталіста, і від цього як він відноється до себе і своєї діяльності, залежить його розвиток, утвердження та імідж-статус у суспільстві чи навчальному закладі.

У становленні виконавської концепції як засобу впливу на професійний зріст майбутнього вчителя музичного мистецтва відграє власний образ (образ музиканта, образ виконавця, образ сценічної

поведінки, образ відповідальності, тощо). Тому музикант-інструменталіст, який певною мірою працює на естраді (поняття широке, але у будь-якому значенні ефективно), має проявляти здібності роботи з цільовою аудиторією (спілкування, фан-клуб, симпатки, тощо), засобами масової інформації (цілеспрямовано підтримувати бесіду, проявляти здатність словесного самовираження, тощо), колегами та друзями (спілкування у соціумі, як важлива складова власного електорату музиканта-виконавця).

Процес створення або розкриття іміджу виконавця, його корекція та постійна підтримка, варта моделювання та процесу сліпого рецензування чи певних дописів у соціальних мережах. У такий спосіб можна розкрити як певні проблеми питання так і почути думки зі сторони. Такий спосіб може підказати подальші дії та розставити акценти на досягненні мети та нового бачення свого кумира на концертній естраді. Формування соціопитування, постає формантою очікуваного результату, його ідентифікації та процесу адаптації до соціокультурних вимірів. У будь-якому випадку, такий процес тільки на користь іміджу музиканта, і додає йому популярності та соціального значення.

У контексті сказаного, широка амплітуда іміджмейкерства активізується у сфері шоу-бізнесу, ротації та популяризації естрадних співаків та естрадного мистецтва загалом. Але, не поодинокими є приклади і ротації і утвердження статусу виконавців-інструменталістів. Як приклад, серед таких варто назвати І. Саєнка, В. Мурзу, В. Зубицького, В. Рунчака, Є. Черказову, О. Божику, М. Которович, Б. Півненко, Й. Єрміня та ін. У гроні колективного академічного виконавства, свій імідж утвердили НАОНІ-оркестра, квартет баяністів імені Миколи Різоля, ансамбль «Високий замок», дует «В&В (бандура та баян) project», ансамбль «Київські солісти», «Київська камерата» та ін.

Наступним фактором формування сценічного іміджу музиканта постає його власна стратегія розвитку. У формування вчителя музичного

мистецтва в класі інструментальної підготовки така реалізація є актуальною. Варто звернути увагу на гроно переможців світових конкурсів, які самостійно працюють над стратегією розвитку власного іміджу (П. Гільченко, Д. Снігірьов, Р. Пунейко, Р. Чворсюк, С. Сапун та ін.). Це не поодинокі випадки а система індивідуалізації іміджоротації власного таланту та здатності себе запропонувати соціумі у реаліях сьогодення.

Важливим фактором постає соціальна активність крізь призму участі у концертах, фестивалях, благодійних акціях. Тут варто акцентувати увагу на розширенні аудиторії, кола спілкування, власної стратегії розвитку популярності, підкорення глядацької аудиторії, розширення *попит – пропозиції*. У такому режимі діяльності варто відзначити українських інструменталістів І. Саєнка, В. Попадюка, М. Которович, П. Гільченка, Н. Пилатюка, колектив «Fiji Band» та ін.

Позитивним фактором формування сценічного іміджу постає активність у соціальних мережах Фейсбук, Тік-ток, Інстаграм, Телеграм. Ключовий елемент – систематичне оновлення контенту, вчасні відповіді на питання дописувачів, соціальна комунікація, аналіз думок та пропозицій, тощо. Співпраця із журналістами, інтерв'ювання, тощо – тісний взаємозв'язок із зацікавленими фанатами, прихильниками. Водночас, така діяльність дає можливість організації концертів, концертних турів, популяризації певного репертуарного контенту, презентації нового твору, ротації власної стратегії розвитку та популяризація свого творчого наробку в цілому.

Підсумовуючи сказане ми прийшли до висновків:

1. Сценічний імідж музиканта-інструменталіста – образ, сформований крізь призму власної виконавської майстерності, носить стратегічно-важливе значення для популяризації власної творчої діяльності у сфері формування майбутнього вчителя музичного мистецтва.

2. Формування сценічного іміджу має свою складову, що реалізується крізь призму концептуальних завдань самооцінки та саморозвитку у процесі виконавської технології творчого процесу.

3. Сформованість думки про музиканта у слухача та її вплив на самореалізацію його іміджу у процесі сценічного виступу.

4. Досягнення мети та реалізації поставлених завдань у процесі активізації творчої сценічної діяльності музиканта-інструменталіста.

5. Реалізація стратегії самоідентифікації індивідуума музиканта як у навчальному так і концертному процесах крізь призму майбутньої професійної діяльності.

2.2. Формування артистичного іміджу

Артистизм – безперечний прояв творчої основи індивідуума, мистецтво перетворюватися по ситуація (як зовні, так і внутрішньо), вміння стати іншим на сцені або в житті, коли до цього спонукають ситуації. Ця риса притаманна не тільки творчим особистостям, але і пересічній людині що допомагає їй в повсякденному житті.

Суть артистизму полягає в умінні впливати на публіку, *захоплювати* її своїм виконанням. За основу постає здатність не тільки глибокого психологічного проникнення в музичний твір, а також і здатність підпорядкувати аудиторію своєї творчої волі – «артистичному магнетизму» [19], вміння втягнути в музичне переживання слухача.

Артистичність включає в себе здатність подвійного переживання часу на естраді. Вона полягає в миттєвому передчутті, передбаченні цілого, якому ще тільки належить відбутися, але це і переживання реальних миттєвостей, яке проявляється в спрямованості свідомості, вольовому усвідомленні загального руху музичної думки. Особливість артистичного виконання полягає в тому, що музичний матеріал та відчуття його подачі, повинні бути ним продумані і пережиті виконавцем заздалегідь, в процесі вживання в музичний образ. Тому, тут важливим елементом постає контроль та повна віддача реалізації художнього образу крізь призму артистичної маневреності в процесі самого виконавського акту.

Артистизм – це особлива властивість натури, що не завжди відповідне її загальним психологічним якостям. На практиці ми помічаємо, як часто яскравий музикант, вдало впливає на величезну аудиторію, але в повсякденному житті він спокійна людина із м'яким характером. І навпаки, виконання імперативною особистості, з вираженими лідерськими рисами, може бути безпорадним, позбавленим харизматичних якостей [13].

Поняття артистизму не ідентичне поняттю естрадної поведінки. Володіння естрадною харизмою залежить від психологічного складу натури, так як перебування на сцені, тим більше музичне виконавство у поєднанні із акторською грою пов'язані з сильним психологічним тиском. Поведінка на естраді – це поведінка в екстремальній ситуації, суть якої полягає, по-перше, в спрямованості уваги безлічі людей, у впливі їх біополів, по-друге, в суспільну значимість привселюдного виступу.

Практика показала, що хвилювання необхідно під час публічного виступу, воно повинно привносити підвищену гостроту сприйняття і відчущання. Таке хвилювання називають продуктивним. Зайве хвилювання, не пов'язане з інтерпретацією і навпаки мішає самовираженню і як результат, є непродуктивним.

В умовах сьогодення низка досліджень у сфері психології [9; 24] припускає не доцільним цілеспрямоване і акцентоване виховання в музиканта-виконавця відчуття суспільної значущості виступу, так як саме цей фактор є причиною надмірного і непродуктивного хвилювання. Відзначають, що більшість дітей, на відміну від дорослих, не бояться прилюдного виступу саме тому, що не усвідомлюють його значення, але в підлітковому віці приходить це усвідомлення, і з'являється страх виходу на сцену.

Акцентуючи увагу музиканта на те, що вихід на сцену обов'язково має певну суспільну або соціальну мету, значиму для нього як – залежність від успішного виступу (зарахування в навчальний заклад, здача перехідного іспиту, отримання лауреатського звання, утвердження професійного статусу і т. д.). У іншому значенні – просто комфортний психологічний стан, формує в першу чергу страх публічного приниження, отримання негативних відгуків про виступ. Відтак, музикант часто ідентифікує себе зі своєю творчістю, «якість себе» з якістю володіння

інструментом і мистецтвом інтерпретації, тоді в результаті прилюдного невдалого виступу виникає передчуття катастрофи.

У переживанні подібного стану неможливо говорити про артистизм або навіть просто про виразне виконання, так як всі емоційні та психологічні ресурси музиканта йдуть на те, щоб впоратися зі страхом, просто «пережити» цю ситуацію, як один з неприємних і тим самим необхідних для соціальної самореалізації процесів.

Тривалий час вважалось, що єдиний спосіб адаптуватися до психологічно-некомфортної сценічної ситуації полягає тільки в регулярному виході на сцену. Але, на зламі століть сценічне хвилювання стало предметом наукового дослідження, результати якого показали, що естрадна витримка піддається вихованню [31].

Безумовно, основним відчуттям комфорту на сцені є рівень вивчення твору. Тому, перш ніж винести твір на концерт, необхідно перевірити, чи відповідає він критерієм естрадної готовності.

Якщо ми говоримо, що музикант це артист, а не просто людина, професія якого пов'язана з роботою на публіку, то відповідно виховання музиканта має відбуватися не тільки в рамках навчання досконалому володінню інструментом, але і як акторської вправності (міміка, жести, подача, тощо), що загалом формує є культурну основу виконавця. Тренувати на уроці емоційний артистичний стан, вміння передати художній образ, а не тільки вирішення технічних труднощів, досягати потрібного результату, ефекту.

Сценічний виступ музиканта-інструменталіста є у тісному взаємоз'язку із художнім мисленням. Саме у такому симбіозі творчого процесу та перебігу миттєвих творчих подій, глибині образного мислення на сцені маємо можливість спостерігати шквал розмаїтих почуттів інструментального музикування. Це в свою чергу важливий фактор для сценічного іміджу музиканта. Тут перед музикантам поставлено завдання

донести задум автора слухацькій аудиторії та реалізувати психологічний вплив на підсвідомість слухача, емоційну сторону переживання спільно з музикантом–виконавцем, яка через внутрішній світ виривається назовні на емоційно піднесеному рівні.

Ключовим елементом виконавської майстерності постає технічна підготовка музиканта-інструменталіста. Техніка нерозривно пов'язана із музичністю, і на шляху виховання музиканта цих дві складові повинні розвиватись паралельно. Кожний витвір мистецтва є результатом втілення творчої фантазії композитора, який в творчому процесі реалізується виконавцем через художні прагнення та вміння. Від таланту та майстерності інструменталіста залежить музична цінність твору.

Вираження авторських спонукань знаходиться у прямій залежності від майстерності, технічної довершеності виконавської інтерпретації, оскільки музичне мистецтво розгорнуте у часі, і кожен музикант-виконавець інтерпретує задум композитора у відповідності до свого професійного рівня та музичних вподобань.

Говорячи про це, в першу чергу ми маємо на увазі техніку артиста, за допомогою якої він втілює власне звукове уявлення музичного твору, своє бачення художнього образу. У виконавській практиці подекуди зустрічаються випадки, коли музикант, що не є рекордсменом у надзвичайно швидких темпах, справляв незабутнє враження на слухачів, і натомість, невиразне, сумбурне виконання при розвиненій пальцевій моториці не залишає у сприйнятті жодного сліду.

Під технікою розуміють весь комплекс технологічних засобів та навиків музиканта, необхідних для реалізації художніх намірів: різноманітні прийоми звуковідтворення, пальцева моторика, прийоми гри, тощо. Але суть технічної довершеності, досягненню якої музикант приділяє найбільше уваги, полягає в її підпорядкованості творчій волі музиканта, в натхненності технічного виконання. Як подає А. Семешко:

«Техніка – це уміння втілювати засобами свого рухового апарату уявно почутий звуковий образ» [38, 90].

Відтак, технічна домінанта взаємопов'язана із мисленнєвим компонентом музичного розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва в класі інструментальної підготовки.

У сфері розвитку художньо-сценічного мислення музиканта-інструменталіста варто апелювати до досвіду практики підготовки акторів, де першочергово приділяється увага розвитку загальних здібностей у представників всіх видів мистецтва: уяви, образної пам'яті, образного мислення, здатності переводити абстрактну ідею в образну форму, активної реакції на явища дійсності, тонкої чутливості, загальної емоційної сприйнятливості.

Таким чином, відзначається подібність акторської діяльності з діяльністю музиканта-інструменталіста. У практичному значенні цього аргументу, І. Єргієв наводить формулу «один в трьох особах (творець, матеріал, з якого створюється сценічний образ, і кінцевий результат – предмет творчості), музикант-виконавець, як і актор, повинен досягнути образ, внутрішньо його змодельовати і відтворити, проникнути в атмосферу авторського задуму і захоплювати музичним образом слухача» [19].

Музикант-інструменталіст, розкриваючи зміст твору, вносить щось своє, оригінальне, тому проникнення в задум зумовлено творчою індивідуальністю, різноманітним трактуванням виконання одного і того ж твору відносно авторського задуму. Будучи посередником між композитором і слухачами, інструменталіст повинен володіти специфічними особистісними якостями: здатністю поведінки на сцені, володіти вмінням встановлювати контакт із залом, викликати у слухачів емоційний підйом, вживатися в художній образ творів різних стилів та епох. Тому, діяльність музиканта-інструменталіста в процесі виконавської

підготовки виражається декількома її видами: засвоєнням, створенням, виконанням.

Перший – постає культурним взірцем проєкції твору композитора у його художньо-творчому перевтіленні: ознайомлення з твором, автором, епохою, які впливають на відтворення задуму композитора, його втіленні на інструменті. Співтворча діяльність виконавець – композитор зумовлена асоціативним мисленням, так як процес створення художнього образу твору складається з інтуїтивної діяльності і дискурсивної роботи, спрямованої на реалізацію задуму в живому звучанні. Інтуїція дозволяє створити цілісну основу художнього образу, а дискурсія вказує раціоналістичний шлях до його деталізації та більш точного втілення

Другий вид діяльності – вимагає проникнення в задум автора, аналізу змісту, форми, драматургії, стилістичних особливостей твору. Все це неможливо без відпрацювання техніки: фактури, штрихів, ритміки, аплікатури. Робота над звуком включає в себе розвиток художньої свідомості музиканта-педагога, прагнення виконати музику на основі сформованих програм настроїв, кожне з яких має певний характер. Саме виконавець для втілення музичного образу вчитується не тільки в нотний текст, а й підтекст, що дозволяє інтерпретувати твір згідно об'єктивних, історично-соціальних вимог, естетичних і художніх смаків соціокультурного оточення.

Третій вид діяльності – виразне виконання на основі набутих вмінь, навичок і прийомів гри які сприяють виявленню художнього образу та його втілення в процесі сценічного виступу. Структура переживання часу музикантом на сцені здійснюється в двох вимірах: музикант-виконавець перебуває ніби в майбутньому, передчуваючи, що має бути здійснено (утримуючи в пам'яті уявлення про цілісну художню систему), і в минулому (контролюючи реалізацію свого задуму) [16]. В процесі виступу на сцені образний світ, що виник у музиканта-виконавця і перевірений на

репетиції, зберігається лише частково, так як на нього психологічний вплив робить аудиторія. Це постає проявом індивідуальності музиканта-інструменталіста та сприяє формуванню його сценічного іміджу.

Отже, формування артистизму як і артистичного іміджу є процесом багатограним, складним та систематичним. Ключовим елементом тут постає вдосконалення музично-інструментального виконавського мистецтва, здоності до проникнення в задум композитра, та засобами музичної виразності передавати почуття та всі приховані елементи ткомпозиторської технології. Вплив на артистичний імідж має осмислення художньої цінності твору, його адаптація до виконавського апарату музиканта та проникнення в душу слухачької аудиторії. Елемент вслухання у твір, і тим самим вслухатися у його подачу самому музиканту є вкрай важливим. Виніс твору на сцену, його аналіз як предмету іміджотворення, постає перепусткою крізь призму виконавсько-художньої інтерпретації. Засобами виконавсько-технічної майстерності його звукове втілення у миттєвості звучання та амплітуді коливання частоти реверберації.

У сфері виховання артистизму у співака, слушною постає твердження М. Сухолової «єдність музично-інтелектуальної та технологічно-співацької підготовки, усвідомленого художнього задуму як основи для застосування досконалих вокально-технічних прийомів становлять важливу умову розвитку виконавського артистизму співака» [40]. Для інструменталіста, вагомо підкреслити спорідненість поданого твердження та його проєкції.

Наступна особливість артистичного іміджу – безпосередній візуальний контакт музиканта-виконавця із слухачькою аудиторією. Це допомагає справити враження як зовнішнім та і виконавським фактором, демонструючи міксованість подачі музичного полотна та емоційно-виразової жестикуляції, погляду та міміки, перебуваючи у музичному

образі зберігати його протягом виконання тримаючи інтригу слухача до фінального звучання є мистецтвом іміджіоністики та сценічного артистизму у музично-інструментальному вихованні майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Відтак, внутрішній та зовнішній артистичний універсум музиканта-інструменталіста дає можливість досягнути бажаний результат. Активізувавши загальну цілісність та поєднання цих елементів у контексті співзвучності, досягається «природне злиття інтонаційного вираження динаміки розгортання художньо-образного змісту твору та майстерності його сценічно-драматичного втілення» [40, 112–113]

На нашу думку, вагомим чинником розвитку артистизму музиканта-інструменталіста постає опанування динамічного контенту художньої концепції образного розвитку музичного твору. Тут варто виділити елементи певної театралізації а відтак і хореографізації, щодо адаптації до певних творів сучасних українських (Власов, Зубицький, Рунчак, Щетинський, Самодаєва та ін.) та європейських (Хермоса, Руджієрі, Модравські та ін.) композиторів.

Саме ставлення до артистизму як явища художньо-творчої комунікації між композитором – виконавцем – аудиторією дає підстави утвердження відповідного іміджу. Тут пріоритетом постає вживання в образ виконуваного твору, його прояву у триєдиному спільному співвідношенні та результативності у кінцевій подачі. Саме «творчий полілог має встановлюватись між виконавцем та слухачами, які регулюють як емоційність інтонування, досконалість, красу й виразність звучання, так і на зовнішні прояви створюваного образу» [40, 113].

У контексті сказаного зазначимо, музикант у процесі сценічного виступу повинен демонструвати не імітацію почуттів а реальне переживання та їх реальну внутрішню передачу. Тому «жити можна тільки своїми відчуттями й почуттями ... бо без затрат своїх людських

почуттів і думок неможливо створити реалістичний образ» [40, 113]. Саме фантазія, уява та акторське обігрування має місце у творчому креативному втіленні артистизму у художньому образі музичного твору.

У гроні формування артистичної культури та артистизму загалом виступає процес самореалізації музиканта-інструменталіста, та вплив цього процесу на сам імідж його мабутньої професійної діяльності. Серед ключових елементів процесу самореалізації варто звернутися до твердження А. Зайцевої, де серед «структурних компонентів моделі творчої самореалізації виступають – мотиваційно-спрямований (емоції, інтереси, бажання), діяльнісно-практичний (реалізація педагогічно-виконавських вмінь, навичок, сформованість культури професійного мислення), результативно-творчий (активне самовираження, створення продуктів імпровізаційної та інтерпретаторської творчості) [22].

Відтак, артистизм у процесі самореалізації набуває наступного механізму:

- *самореалізація – адаптація* – процес об'єктивації сутності розуміння, провідною метою якого є максимальна адаптація до умов практичної діяльності;
- *самореалізація – виконання* – процес втілення творчого потенціалу музиканта-інструменталіста, провідною метою якого виступає створення продуктів творчої діяльності за виконавським взірцем;
- *самореалізація – творчість* – процес суб'єктивно-творчого самовираження музиканта-інструменталіста у процесі сценічного виступу. Тут потрібно мати стійкість та волелюбність до процесу досягнення поставленої мети крізь призму артистичного компоненту та особистої самооцінки процесу самореалізації творчо-виконавського потенціалу.

В. Бурназова розглядає розвиток виконавської самостійності музиканта-педагога в класі інструментальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва «як не вродженої, а набутої інтегральної властивості особистості, що сприяє високій результативності відтворення необхідної інформації на основі творчого втілення у процес інструментальної діяльності сформованої без допомоги ззовні оригінальної інтерпретаційної моделі музичних творів» [6, 13].

У контексті формування артистичного іміджу, вагомим чинником постає мислення музикана та його складва як проекція на творчу сценічно-виконавську активність.

Музично-виконавське мистецтво має особливу почуттєво-розумову специфіку. Тут «... поєднання композиторського та виконавського аспектів музичного мислення з реалізацією конкретного звучання складає специфіку виконавського мислення, на відміну, наприклад, від формально аналітичного підходу, диференціюючого і синтезуючого різноманітні засоби музичного вираження лише в уяві» [15, 36].

Зі сторони психології, музичне мислення трактується як процес відображення музики, що становить найвищу ступінь її пізнання. Відповідно, специфіка музичного мислення полягає в оперуванні музичними образами, які представляють собою ідеальну форму віддзеркалення музики у свідомості людини [27, 106–107].

У контексті музичного мислення та формування артистичного іміджу, постає факт пізнавально-психологічного процесу розвитку музичних здібностей, зумовлений відчуттям, сприйманням, пам'ятю, мисленням, уявою та увагою які в загальній структурі формування виконавської майстерності становлять музичні здібності. Розуміючи значення кожного процесу в опануванні інструментальною вправністю й знаючи свій власний рівень розвитку, музикант може не тільки розвивати ефективність власної майстерності але і потенційно використовувати свої

оптимальні можливості, досягаючи мети якомога швидше та з меншими зусиллями.

Зміст виконавської діяльності музиканта-інструменталіста позиціонується із багажу загальних і спеціальних знань, музично-творчих здібностей, рухової і художньої техніки, готовність до прилюдного виступу, сценічного артистизму, вольового, емоційного і ціннісно-естетичного ставлення до музичної творчості в цілому і до виконуваної музики зокрема.

У розмаїтті методик навчання гри на музичному інструменті, вирізняється певний висновок П. Косенко, що «один із ефективних шляхів підвищення якості інструментальної підготовки майбутніх учителів музики полягає в розробці та застосуванні новітніх дидактичних методів на основі особистісного підходу» [28, 7].

Продовжуючи думку дослідниці, такий вид діяльності «передбачає створення відповідних умов, за яких студент зможе максимально реалізувати свої виконавські можливості, розвинути емоційно-вольові та комунікативні якості, естетичну спрямованість, творчу самостійність, віднайти оптимальну траєкторію набуття фахової майстерності» [28, 7].

Але, повертаючись до музичного мислення, зазначаємо, що воно тісно пов'язане з такими поняттями як розвиток та особистість, виявляючи їхню взаємозалежність і взаємозумовленість у процес формотворення музиканта-виконавця. Адже засвоєння тільки тоді приводить до розвитку, коли відбувається оволодіння способами і формами мислення. Розвиток завжди означає виникнення якихось якісно нових психічних утворень, вдосконалення цих утворень, механізмів, або взагалі перехід психічної системи на новий рівень. Тому, музично-виконавська майстерність та інструментальна підготовка студента в цілому є нероздільною від виразного відтворення музичного змісту (М. Давидов), яка в свою чергу базується на активізації музичного мислення як чинника формування

музиканта-виконавця з позиції критерію професійної культури (В. Самітов).

О. Бурською, музично-виконавське мислення постає критерієм інтеграційного процесу. Такий процес сприяє поєднанню «художньо-концептуального, музично-феноменологічного і виконавсько-технологічного компонентів й трактується як усвідомлене оперування художньо-звуковими уявленнями, іманентними інтонаційно-композиційними і фактурно-клавіатурними ментальними моделями музичної тканини» [7, 16].

Феномен артистизму та створення його іміджу постає пріоритетним засобом виконавської виразності музиканта-інструменталіста, спрямованої на втілення певних художніх задумів. М. Давидов зазначає про «безмежні засоби художнього вираження в музиці ... тому, перш за все, необхідно з'ясувати специфіку використання і трактування засобів музичної виразності та виконавських виражальних інструментальних засобів» [15, 10].

Ю. Баєм: «вперше визначено та досліджено: теоретичні основи удосконалення внутрішньої структури музично-ігрових рухів; проведено експериментальне вивчення м'язових реалізуючих механізмів у виконавському процесі; спосіб становлення оптимальних музично-ігрових рухів, взаємозв'язку музичних і моторних образів, зворотності їх асоціацій на вищому рівні автоматизації виконавського процесу» [11, 186].

Автор теорії та методики формування виконавської надійності музиканта-інструменталіста Д. Юник виокремлює наукові догми щодо поняття *виконавська надійність*, яке на його думку «не є вродженим, а набутим явищем інтегрованої якості особистості, спрямоване на точну реалізацію інтерпретаційної моделі музичних творів у звичайних і емоційних умовах публічного виступу» [46, 38].

У виконавській практиці ідеальним вважається проникнення у задум композитора крізь призму часу та стилеутворень, відчувати епоху інспірації твору, лінеарність динаміки та логіку інтонування, звукову палітрою підпорядковувати власному виконавському артистизму. Це свідчить про те, що образно-художнє мислення музиканта на різних етапах творчої діяльності мотивується та задовольняється різними емоційними походженнями (інтелектуальними, художніми, ситуативними), проектується на техніку складову як аспект специфічного інструментального мислення музиканта-інструменталіста.

Процес логічної думки виконавця постає суто виконавською основою до розуміння виконуваного матеріалу, а саме: «розкриття сутності мелодичної структури у виконавстві неможливе без аналізу виконавських інструментальних засобів, якими є динаміка, агогіка, артикуляція, та штрихи» [15, 222].

На наш погляд, сенс мелодичного інтонування полягає у вмінні володіти гнучкістю мелодичної спрямованості, яка є безпосереднім носієм емоційного змісту виконуваного твору, його образно-художнього змісту. «Майстерність виконавця ... виявляється в умінні слухати і вести звук від початку до завершення. Йдеться про відчуття відмінності динаміки - більш сконцентрованої в момент атаки і дещо вільної на продовженні звука. Тут необхідно володіти технікою створення різнопланового фону» пише дослідник М. Давидов [15, 223].

Таким чином, сутність музичного мислення в процесі формування виконавської вправності музиканта-інструменталіста постає пріоритетом психологічної готовності вчителя музичного мистецтва до виконавської, педагогічної та творчої діяльності крізь призму систематичної роботи над собою.

Отже, музично-інструментальний артистизм – показ зрілості вчителя музичного мистецтва, його професійності та музично-виконавської

комунікації, самореалізації та самодостатності як музиканта-інтерпретатора, носія традицій художньо-образної адаптації та сценічної формації для формування власного іміджу музиканта-педагога.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження ми прийшли до наступних **висновків**:

1. Артистичний образ музиканта, його імідж та стиль – складні багатогранні утворення, які розкривають його неповторність та унікальність. Імідж складається з двох показників – внутрішнього та зовнішнього. Внутрішній відображає особистісні якості музиканта, його моральні принципи, мотиви, цінності, творчий потенціал, тощо. Зовнішній компонент спрямований на виправдання очікування глядацької чи слухацької аудиторії.

2. Імідж – враження створене самим музикантом, його самовираженням в музиці та манера подачі матеріалу через власну індивідуальність та ідентичність, особисту харизму й здатність до імпровізації.

3. Формування іміджу, процес довгий та складний. Серед його проявів – впевненість у своїх діях, злагодженість у артистичному та сценічному образному співвідношенні, здатність до самоаналізу та самовираження за допомогою інструменту, активізація ілюстративно-виконавських елементів через зацікавленість слухача власним творчим миттєвим або візуально-імпровізаційним перебігом події.

4. Формування артистичного іміджу зумовлене обґрунтуванням самого поняття артистизму, як прояву творчої складової музиканта із мистецтвом адаптації у певній ситуації. У нашому випадку, здатність до саморегуляції музично-інструментального процесу в процесі сценічної діяльності. Одним із основних компонентів – музичне мислення, образно-художня концепція музичного твору, технологія формування виконавської майстерності (за Давидовим), виконавської надійності (за Юникм), сценічний образ, тощо.

Таким чином, формування творчого іміджу музиканта-інструменталіста процес системний та цілеспрямований. Він покликаний

генерувати артистичну культуру та сценічний образ, вміння вирізнятися з поміж-інших та проявляти власну харизму, володіти відповідною професійною підготовкою та здатністю до мистецької імпрровізації, оперувати сценічно-театральною манерою спілкування з аудиторією, бути затребуваним, здатним сприймати критику та похвалу, розвиватися, вдосконалюватися та йти в ногу з часом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баярчак Н. Теоретико-методологічний аналіз поняття «харизма»: міждисциплінарний аспект. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2022. Вип. 25(1). С. 93–98.
2. Білецька М., Підварко Т. Артистизм як необхідна складова музично-виконавської компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Молодь і ринок*. 2018. № 9 (164). С. 17–21.
3. Білик Т. Концептуальний простір поняття імідж у психологічній літературі. *Психологічні перспективи*. Луцьк, РВВ «Вежа» ВНУ імені Лесі Українки, 2011. Вип. 17. С. 12–19.
4. Білоус О. Творча активність майбутніх учителів як важливий показник їх професіоналізму. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова: зб. наук. праць* / [ред.кол. О.Г. Мороз, Н.В. Гузій, (відповідальні реактори) та ін.]. Київ: НПУ, 2005. Вип. 4 (14). С. 111–115.
5. Борисенко М. Жанр транскрипції в системі індивідуального композиторського стилю: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Харків, 2005. 17 с.
6. Бурназова В. В. Методичні засади розвитку виконавської самостійності студентів музично-педагогічних факультетів у процесі інструментальної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». Київ, 2010. 20 с.
7. Бурська О. Методичні основи розвитку музично-виконавського мислення студентів у процесі фортепіанної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання». Київ, 2005. 18 с.
8. Верещака А. Формування іміджу естрадного виконавця. *Культура України*. 2014. Вип. 46. С. 283–289.

9. Гребенюк Н. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти: [монографія]. Київ: НМАУ ім. П. Чайковського, 1999. 269 с.
10. Грушаник І., Одайник С. Імідж виконавця музично-театрального жанру в соціокультурних умовах сьогодення.
URL: <http://eprints.zu.edu.ua/38463/1/Грушак%20Стаття.pdf>
11. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа): підручник. Київ: НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. 420 с.
12. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа): підручник. Київ: НМАУ ім. П. Чайковського, 2005. 420 с.
13. Давидов М. Наукова термінологія в музичній педагогіці. URL: http://knmau.com.ua/chasopys/02_NBUV/web/09-Davvdov.pdf
14. Давидов М. Стильність гри як критерії виконавства (баянно-акордеонне мистецтво). *Науковий вісник НМАУ ім. П. Чайковського. Виконавське музикознавство* / [Ред.-упор. М. Давидов, В. Сумаркова]. Київ: НМАУ ім. П. Чайковського, 2007. Вип. 69. Кн. 13. С. 14–24.
15. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста: навч. посіб. Київ: Музична Україна, 1997. 240 с.
16. Давидов М. Школа виконавської майстерності баяніста (акордеоніста): посібник [для студентів та педагогів вищих і середніх навчальних закладів]. Київ: Видавництво імені Олени Тиліги, 1998. 112 с.
17. Давидом М. Аспекти фахового мислення музиканта-виконавця. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [ред.-упоряд. В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич, 2013. Вип. 7. С. 93–118.

18. Дячук В. Іміджологія. Соціокультурний вимір: навч. посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 308 с.
19. Єргієв І. Артистизм виховання виконавця-інструменталіста. *Музичне мистецтво ХХІ століття – історія, теорія, практика: зб. наук. праць інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [заг. ред. та упоряд. А. Душного]. Дрогобич – Кельце – Каунас – Алмати: Посвіт, 2017. Вип. 3. С. 36–45.
20. Жайворонек Н. Музичне виконавство як феномен музичної культури : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн.: спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури». Київ: КНУКіМ, 2006. 21 с.
21. Заєць В. До понятійно-термінологічної системи виконавської педагогіки (на прикладі науково-методичної школи М.А. Давидова). *Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини: зб. мат. наук.-практ. конф.* / [Ред.-упоряд. А. Душний, С. Карась, Б. Пиц]. Дрогобич: Посвіт, 2005. С. 93–103.
22. Зайцева А. Цілеспрямована орієнтація майбутнього вчителя музики на творчу самореалізацію у процесі виконавської діяльності. *Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти: зб. мат. наук.-методол. сем.* Чернівці : Зелена Буковина, 2007. С. 95–96.
23. Катрич О. Індивідуальний стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти): автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: спец. 17.00.03 «Музичне мистецтво». Київ, 2000. 17 с.
24. Кисляк Б. Типологія артистизму та особливості його проявів у виконавця-музиканта. *Музикознавча думка Дніпропетровщини*. 2024. Вип. 24. С. 332–341. URL: <https://grani-print.dp.ua/index.php/mtd/article/view/619>
25. Козлова О., Гребеник Т., Волосюк Т. Структура професійного іміджу майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні*

- технології : науковий журнал. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2019. Вип. 10 (94). С. 62–74.
26. Коенда О. Музикознавчі інтерпретації поняття стилю. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11918/1/музикознав%20інтерпрет.pdf>
 27. Котова Л. Методика підготовки музикантів-інструменталістів до сценічної діяльності : навч.-метод. пос. [для магістрів мист. факульт. вищих закладів освіти]. Мелітополь, 2010. 142 с.
 28. Косенко П. Методика особистісно орієнтованого навчання гри на музичному інструменті майбутнього вчителя музики : автореф. дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». Київ, 2009. 20 с.
 29. Мазоренко М. Формування іміджу в контексті розвитку особистості. *Наука і освіта: наук.-практ. журнал*. 2014. Вип. 9. С. 132–136.
 30. Манько С. Полістилічність естрадного вокального мистецтва на початку ХХІ ст. (на прикладі українських сучасних артистів). *Культура України*. 2017. Вип. 57. С. 232–240.
 31. Москаленко В. Творчий аспект музичної інтерпретації. Київ: Музична Україна, 1994. 157 с.
 32. Олексенко В. Формування професійного іміджу сучасного вчителя. *Проблеми освіти*. 2015. Вип. 84. С. 258–263.
 33. Осадча Т., Бацанюк Н. Артистизм як фахова якість майбутнього вчителя музики. *Наука і освіт.* 2015. № 2. С. 79–84
 34. Повалій Т., Бойко О., Котенко О. Іміджологія та брендинг у соціокультурній діяльності: навч. посіб. Суми : СумДУ, 2024. 257 с.
 35. Проворова Є. Міжпредметна інтеграція в методичній підготовці майбутнього вчителя музики на засадах праксеологічного підходу. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2017.

Вип. 5 (1). С. 235–246.

URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/prptma_2017_5\(1\)_24.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/prptma_2017_5(1)_24.pdf)

- 36.Размолодчикова І. Імідж як соціальна проблема: теоретико-методологічний підхід. *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 40(2). С. 113–119.
- 37.Самітов В. Теоретичні основи фахового мислення музиканта-виконавця як критерій професійної культури: [монографія]. Луцьк: ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2011. Вид. 3. 270 с.
- 38.Семешко А. Виконавська майстерність баяніста. Методичні основи: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 144 с.
- 39.Сокол О. Виконавські ремарки: образ світу і музичний стиль. Одеса: Астропринт, 2013. 276 с.
- 40.Сухолова М. Значення артистичності у формуванні іміджу виконавця-вокаліста. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій*. 2020. Вип. 23. Т. 2. С. 110–113.
- 41.Сухолова М. Особливості формування фахового іміджу викладача вокалу в сучасних умовах. URL: http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3206/1/Sukholova_Peculiarities_of_formation.pdf.pdf
- 42.Ткаченко М. Генезис уявлень про імідж в історії людства. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/5/32.pdf>
- 43.Ткаченко М. Імідж як феномен міждисциплінарного наукового дослідження. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені О.Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 1 (33). С. 119–127.
- 44.Точкова С. Формування сценічного іміджу майбутнього артиста-вокаліста в процесі фахової діяльності. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих*

вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [ред.-упоряд. М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 37. Том 3. С. 86–90.

- 45.Ходот А. Феноменологія сценічного іміджу в контексті навчання естрадного співу. *Південноукраїнські мистецькі студії*. 2023. № 2. С. 63–68. URL:
<https://artstudies.pdpu.edu.ua/index.php/artstudies/article/view/48>
- 46.Юник Д. Теорія та методика формування виконавської надійності музикантів-інструменталістів: автореф. дис. ... док. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія та методика музичного навчання». Київ, 2011. 20 с.
- 47.Boulding K. The image: knowledge in life and socirty. University of Michigan Press, 1956. 175 p.